

Breukelse leenakten uit 1757 en 1796

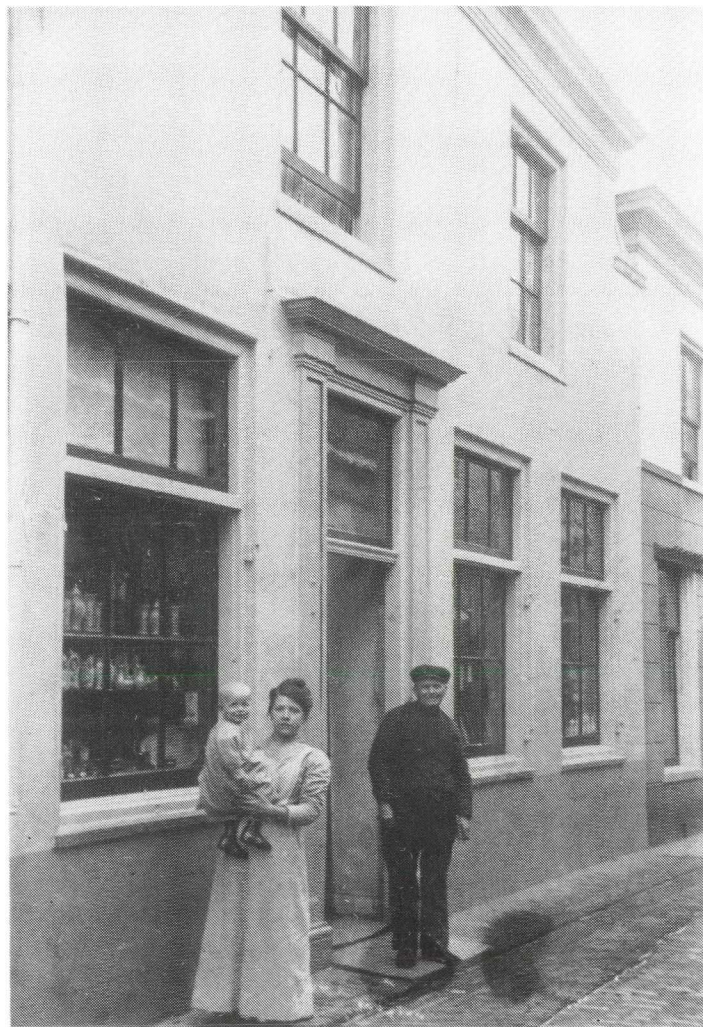
H. van Walderveen

Van Couwenhovenstraat 15, 3621 CC Breukelen

Onlangs schonk mevrouw A. Smits-Schalkx aan de Historische Kring een aantal akten, die betrekking hebben op de grond onder een pand (zie Afbeelding 1) in de vroegere Achterstraat (later Brugstraat) dat thans Kerkbrink 8 genummerd is, en waarin nu Familux (voorheen Warenhuis Smits) is gevestigd.

In de eerste akte, gedateerd 12 oktober 1796 en voorzien van een lakzegel van Nijenrode gevat in een ronde houten mal (zie Afbeelding 2), wordt nauwkeurig omschreven waar het perceel met het genoemde pand lag: in de Achterstraat, strekkende uit deze straat tot aan het water de Danne en waar oostwaarts daarvan Willem Demmet de Jonge woonde en westwaarts Evert van der Pauw.

Ook wordt melding gemaakt van het feit dat de grond onder het genoemde pand reeds vanaf 30 augustus 1766 in leen was gegeven aan Dirk van Emmerik, die inmiddels was overleden en volgens het testament van 21 februari 1789 zijn vrouw Dirkje van der Horst als universele erfgename had aangewezen.

Afb. 1. Foto uit ca. 1947 van het pand aan de Achterstraat, thans Kerkbrink 8. Rechts Piet Smits, vader van Piet Smits Jr en schoonvader van Annie Smits-Schalkx; links mejuffrouw M. Dijkers met op de arm Anton Godefrooy. (Reproductie in Foto-archief Historische Kring Breukelen van foto in bezit van mevrouw Smits-Schalkx.)

Afb. 2. Zegel van de leenakte uit 1796, inzake de grond behorende bij het pand aan de Achterstraat. (Foto H. van Walderveen, januari 1993, in Foto-archief Historische Kring Breukelen.)

Johan Ortt van Nijenrode gaf nu opdracht aan Jochem Frederik Odé, bestuurder van het Leenhof van Nijenrode, om in een akte vast te leggen dat Dirkje van der Horst, weduwe van Dirk van Emmerik, en haar nakomelingen het genoemde perceel grond tot een goed en onsterfelijk erfleen zouden krijgen.

Vrouwen waren in die tijd nog niet gerechtigd zelfstandig zakelijke transakties af te handelen en daarom wees Dirkje een gemachtigde aan in de persoon van Cornelis van Nieuwkerk, die de akte van erfleen aanvaardde tegen betaling van een stoop of vaatje goede rode boter. Als getuigen waren bij het passeren van de leenakte aanwezig de leenmannen Dirk van Gijtenbeek en Gijsbert van Soomere.

Een soortgelijke, maar nog wat oudere leenakte, afgegeven door Johan Ortt van Nijenrode op 4 januari 1757, en waarvan het uithangende zegel helaas erg beschadigd is, ontving de Historische Kring onlangs van mevrouw Mr E.A. Haars. Zij had deze in 1939 gevonden tussen de papieren van de op 19 oktober 1939 overleden mevrouw Yda Kapper-van Zijll, die gewoond had op het adres Herenstraat 6, en voor wie zij als executeur testamentair de zaken moest afhandelen.

Het vreemde van deze zaak is, dat de leenakte betrekking heeft op een erfje gelegen achter de Dannestraat. Het is onduidelijk hoe mevrouw Kapper aan die leenakte kwam.

De plaats van het erfje wordt in de akte als volgt omschreven: Een erfje gelegen tot Breukelen achter de Danstraat zijnde het oostelijk gedeelte van een gewezen boomgaard strekkende van het huis van Pieter van Stekelenburg zuidwaarts tot aan het erf van de Wed. Bonekamp, daar ten oosten de heer Joan Stoesak en ten westen Jacob Schreurs met het westelijke gedeelte van de voornoemde boomgaard. Dit stuk land was tevoren toebedeeld ge-

weest aan Pieter van Stekelenburg, die het op 12 juni 1750 in erfleen gekregen had. Nadat Van Stekelenburg het huis dat op dat erfje stond op 20 november 1756 had verkocht aan Evert Beijering moesten de aanspraken op het gebruik van de grond daaraan aangepast worden.

De bestuurder van het Leenhof van Nijenrode was toen Rijk Kasteleyn. Hij was niet erg consequent in het spellen van persoonsnamen: de ene keer schreef hij Peeter van Stekelenburg, enkele regels verder Pieter van Steekelenburg.

Thans is het, zonder bekend te zijn met de akten voor de belendende percelen, moeilijk meer na te gaan waar achter de Dannestraat genoemd erfje precies gelegen heeft.

Mochten er bij de lezers nog meer van deze akten aanwezig zijn, dan zou de Historische Kring er gaarne een kopie van willen maken of ze in eigendom verkrijgen.

Nadere details over enkele foto's in dit tijdschrift inzake de Tweede Wereldoorlog

Bij een artikel over Wereldoorlog II in Breukelen, geschreven door Jan Rutges en gepubliceerd in het Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 3 (1988), nr. 2, blz. 55 - 59, werden vier foto's uit de collectie van Ph.J. Burggraaf afgebeeld met enkele reconstructies van gebeurtenissen, die tijdens de oorlogsjaren plaatsvonden. Deze opnamen waren direct na de oorlog gemaakt. Fotografieren tijdens de oorlog hield te veel risico's in; toch wilde men het een en ander voor later vastleggen. Verdere details omtrent het afgebeelde waren ons in Breukelen in 1988 evenwel niet bekend.

Een brief van de heer H.W. van Soest uit Wilnis verschafte ons nu de nodige opheldering. De foto's hebben betrekking op gebeurtenissen op en nabij de boerderij De Kraanvogel, Amstelkade 69, Wilnis, destijds bewoond door de heer P.J. Bosman. Een broer van de brieveschrijver, T.D. van Soest, schreef daarover in het hoofdstuk "Oorlogstijden" in het boek Van Wildernis tot Ronde Venen, dat in 1984 door de Stichting Wilnis 900 jaar werd gepubliceerd, onder redactie van A. Bloed, L.R. Mur en H.W. van Soest, in het bijzonder op de bladzijden 127 - 129.

De foto in Afbeelding 3 bij het artikel van Rutges werd gemaakt op de hoek Molenland-Bovendijk te Wilnis. De daarop afgebeelde personen zijn Henk Bras uit Wilnis (links) en Willem van Dijk (midden). Laatstgenoemde is ook rechts op Afbeelding 4 te zien, met naast hem (met sigaret in de mond) een zoon van boer Bosman; deze foto is genomen op de boerderij De Kraanvogel. Afbeeldingen 1 en 2 behoren eveneens tot de Wilnisser collectie. De man met pet in het midden van Afbeelding 2 is I.J. (Dorus) Roeleveld, die commandant was van de ondergrondse in Wilnis. Dat betekent dat het figuuronderschrift op blz. 57 in ons tijdschrift niet klopt. Wel is een soortgelijke auto, ingericht voor melkvervoer, maar toen volgeladen met onder andere handgranaten, in het voorjaar van 1945 op de Kanaaldijk tussen Breukelen en Maarssen door een jager van de Engelse luchtmacht beschoten, waardoor de auto in de lucht vloog en drie Utrechtse verzetsmensen het leven verloren. Volgens de heer H.W. van Soest vonden wapendroppings bij Breukelen, onder de codenaam LEK, plaats op 1 maart, 10 april en 22 april 1945 (zie ook het boek van Eddy de Roever, Zij Sprongen bij Maanlicht, een uitgave van Hollandia in Baarn).

Dank aan de heer H.W. van Soest voor zijn verhelderende brief.

Voorts vereist de naam van de in het onderschrift van Afbeelding 2 genoemde commandant van de ondergrondse in Nieuwer Ter Aa een correctie. Hij heette niet Hürst, maar J.W. Hörst.

Huub A. Manten-Werker